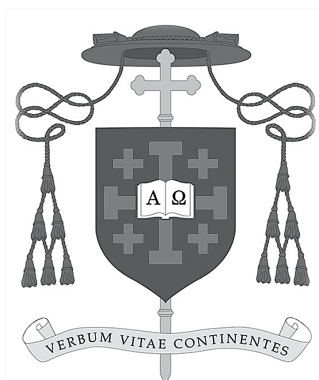

Przez wspólną historię – ku przyszłości

PROJEKT EDUKACYJNY ZAINICJOWANY Z OKAZJI XVIII DNIA JUDAIZMU

Słowo wstępne

Od roku 1998 w przeddzień rozpoczęcia Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan przeżywamy w naszej Ojczyźnie Dzień Judaizmu. Jest on okazją do przypominania sobie wciąż na nowo szczególnej „więzi, którą lud Nowego Testamentu zespolony jest duchowo z plemieniem Abrahama” (Sobór Watykański II), z ludem, z którego wywodzi się zarówno chrześcijaństwo, jak i współczesny judaizm.

W roku 2015 centralne obchody XVIII Dnia Judaizmu będą się odbywać w diecezji bielsko-żywieckiej. Za każdym razem przeżywanie tego czasu, który

przyczynia się do lepszego poznania i zacieśnienia więzi między wyznawcami judaizmu i chrześcijaństwa, uzyskuje jakiś charakterystyczny rys, wyrażony chociażby w hasle przyjętym jako motto tego wydarzenia. Hasłem XVIII Dnia Judaizmu są słowa Psalmu: *Szukałem Pana, a On mnie wysłuchał i uwolnił od wszelkiej trwogi* (Ps 34, 5).

Ważnym punktem odniesienia dla przeżywania Dnia Judaizmu w naszej diecezji jest były nazistowski obóz zagłady Auschwitz-Birkenau. Jest to miejsce tragiczne, ale równocześnie niosące ważne przesłanie dla człowieka i świata. W związku z tym szczególnym dziedzictwem naszej ziemi, chcemy zaprezentować inicjatywę, która to miejsce stara się wykorzystać w procesie kształtowania serc młodzieży – uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych. Chodzi nam o to, by XVIII Dzień Judaizmu nie pozostał jedynie jednorazowym wydarzeniem, ale by jego owoce trwały i służyły przez kolejne lata.

Celem projektu, którego autorami są: Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau, Centrum Dialogu i Modlitwy w Oświęcimiu oraz Diecezja Bielsko-Żywiecka jest zaproponowanie nowej ścieżki nawiedzania miejsc pamięci w Oświęcimiu. Grupy gimnazjalne i ponadgimnazjalne, po przyjeździe do Oświęcimia, w oparciu o specjalnie przygotowany program, odwiedzą: Centrum Edukacyjne, obejmujące

Muzeum Żydowskie i Synagogę Chewra Lomdej Misznajot – jedyny ocalały żydowski dom modlitwy w Oświęcimiu (by zobaczyć, jak było kiedyś i jak mogłoby być i dziś, gdyby nie tragedia Holokaustu), obóz Auschwitz-Birkenau (by uświadomić sobie wagę tego tragicznego miejsca dla historii chrześcijan i Żydów) oraz Centrum Dialogu i Modlitwy (by wyjść ku wspólnej przyszłości). W ten sposób uczeń będzie mógł zapoznać się bliżej z doświadczeniami Żydów i chrześcijan, żyjących w tym samym czasie i miejscu w dramatycznym momencie wspólnej historii. Pracownicy odwiedzanych miejsc przygotowali nowy, oryginalny program wizyty, uwzględniający perspektywę dialogu chrześcijan i Żydów.

Niniejsza broszura, przeznaczona dla nauczycieli i katechetów, ma spełnić podwójną rolę – pomóc w dobrym wykorzystaniu zaproponowanego projektu w przypadku grup, które zaplanują wizytę w oświęcimskich miejscach pamięci, a także umożliwić „wirtualną” wizytę i skorzystanie z przesłania tych miejsc – w przypadku młodzieży, która z różnych powodów nie będzie mogła znaleźć się w Oświęcimiu.

Trzeba mieć jednak nadzieję, że niniejszy projekt skłoni wielu dyrektorów szkół, wychowawców i katechetów do uwzględnienia w programach wychowawczych placówek oświatowych odwiedzin miejsc, które są w stanie do młodych serc przemówić mocniej niż jakiegokolwiek słowa rad czy pouczeń.

+ Roman Pindel

† Roman Pindel

Biskup Bielsko-Żywiecki

Znaczenie wizyty w Miejscu Pamięci Auschwitz

Andrzej Kacorzyk

Dyrektor

Międzynarodowego Centrum Edukacji o Auschwitz i Holokauście

Siedemdziesiąt lat po wyzwoleniu KL Auschwitz stajemy wobec wyzwań, które do tej pory nie unaoczniały się tak mocno, jak obecnie. Nieuchronne odchodzenie świadków historii wymusza na każdym pedagogu i nauczycielu przemyślenie sposobu uczenia o tej tematyce. Równocześnie pokolenie dzisiejszych uczniów jest ostatnim, które ma choćby cień szansy na spotkanie Świadków. Każde kolejne takiej możliwości mieć już nie będzie.

Z tego powodu ogromnego znaczenia nabiera wizyta w Miejscach Pamięci, w których można próbować wypełnić pustkę, powstającą wraz z odchodzeniem Świadków. Wizyta w Miejscu Pamięci Auschwitz nie jest tylko wizytą poznawczą, ale powinna być czymś więcej – spojrzeniem w tragiczną przeszłość i doświadczeniem skłaniającym do refleksji o teraźniejszości i przyszłości. Autentyzm Miejsca Pamięci Auschwitz skraca dystans historyczny dzielący młodzież od wydarzeń lat 1940-1945, pozwala poznać i zrozumieć lepiej istotę strukturalnej nienawiści, antysemityzmu i rasizmu. Osobiste historie Ocalałych przytaczane w miejscu w którym się wydarzyły mają ogromną siłę przekazu. Właśnie autentyzm Miejsca, stosunkowo wielu Ocalałych i skala zbrodni byłego KL Auschwitz sprawiają, że jest ono miejscem jednocześnie unikalnym a zarazem uniwersalnym, miejscem, które stało się symbolem ludobójstwa dla całego.

Inicjatywa Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau i Kurii bielsko-żywieckiej oraz Centrum Dialogu i Modlitwy jest odpowiedzią na wyzwania, które stawia przed nami upływający czas. Chcemy, aby młodzież uczestnicząca w projekcie stała się świadoma znaczenia Auschwitz oraz przejęła rolę aktywnych krzewicieli wiedzy o Auschwitz. Równocześnie wierzymy, że wizyta w Auschwitz, dyskusja o przyczynach jego istnienia oraz jego długofalowych skutkach będzie pierwszym krokiem na drodze do otwartego stawiania pytań dotyczących współczesnego świata i aktywnego uczestnictwa w życiu społeczeństw.

Redakcja:

Ks. Marek Studenski, ks. Tomasz Chrzan (Wydział Katechetyczny Kurii Bielsko-Żywieckiej), ks. Jan Nowak (Centrum Dialogu i Modlitwy w Oświęcimiu), Andrzej Kacorz, Teresa Wontor-Cichy, Tomasz Michaldo (Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu),

Konsultacja merytoryczna:

Dorota Wiewióra, przewodnicząca Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Bielsku-Białej

Szanowni Państwo,

Oddajemy w Państwa ręce materiały przygotowujące do realizacji projektu edukacyjnego „Przez wspólną historię - ku przyszłości”, adresowanego do nauczycieli i uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.

Niniejsza teczka zawiera:

1. Opis projektu i informacje praktyczne
2. Scenariusze lekcji religii do wykorzystania w klasach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych:
 - Przez wspólną historię – ku przyszłości (ks. Marek Studenski)
 - Dialog - umieć się porozumieć (ks. Tomasz Chrzan)
 - Tradycja i obyczaje żydowskie (Katarzyna Kajor-Suwała)
 - Szukając wspólnych korzeni (Dorota Kania)
3. Opracowanie „Ofiary obozu Auschwitz” (Teresa Wontor-Cichy)
4. Wybór dokumentów Kościoła na temat judaizmu
5. Prezentację Autorów programu: Diecezja Bielsko-Żywiecka, Międzynarodowe Centrum Edukacji o Auschwitz i Holokauście w Państwowym Muzeum Auschwitz Birkenau w Oświęcimiu, Centrum Dialogu i Modlitwy w Oświęcimiu
6. Przedstawienie sylwetki i świadectwa ks. Manfreda Desealera – kapłana diecezji Aachen, pełniącego posługę na rzecz dzieła pojednania chrześcijańsko-żydowskiego i polsko-niemieckiego

Szczegóły projektu

Inicjując pracę nad organizacją obchodów XVIII Dnia Judaizmu w naszej diecezji, ks. bp Roman Pindel położył nacisk na to, by owocem tego wydarzenia była jakaś trwała, wartościowa inicjatywa służąca dialogowi chrześcijańsko-żydowskiemu. Podsunął też pomysł, by opracować projekt edukacyjny adresowany do młodzieży.

Na terenie diecezji bielsko-żywieckiej znajduje się miejsce, którego nie sposób nie uwzględnić poruszając problematykę związaną z judaizmem - były nazistowski obóz zagłady Auschwitz-Birkenau, będący na mapie naszej diecezji punktem tragicznym, który jednak inspiruje dziś do działań prowadzących do tego, by jak to określił ks. Manfred Deselaers, ostatnie słowo nie należało tu do zła, ale by na nowo odbudowane zostały miłość i człowieczeństwo.

Należy też pamiętać, że w ostatnim czasie w istotny sposób obniżyła się liczba odwiedzających oświęcimskie miejsca pamięci dzieci i młodzieży.

Autorami projektu edukacyjnego „Przez wspólną historię – ku przyszłości” są: Diecezja Bielsko-Żywiecka, Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau (Międzynarodowe Centrum Edukacji o Auschwitz i Holokauście) oraz Centrum Dialogu i Modlitwy w Oświęcimiu.

Projekt powstał z myślą o młodzieży gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych.

Grupy uczniów pod opieką nauczycieli (w tym katechetów) w czasie jednego dnia pobytu w Oświęcimiu odwiedzą najpierw Centrum Żydowskie, obejmujące Muzeum Żydowskie, jedyną ocalałą w Oświęcimiu synagogę Chewra Lomdej Misznajot oraz Centrum Edukacyjne. Wizyta ta stanowi pierwsze ogniwo projektu. Jego celem jest uświadomienie młodzieży, jak wyglądało życie społeczności żydowskiej w Polsce przed II wojną światową i w jaki sposób układało się wzajemne współżycie chrześcijan i Żydów – w tym przypadku mieszkańców Oświęcimia.

Następnym punktem programu będzie nawiedzenie Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau, gdzie uczniowie przejdą oryginalną, opracowaną na potrzeby projektu ścieżkę uwzględniającą problematykę judaizmu, chrześcijaństwa i ich wzajemnego dialogu. Towarzyszyć im będą specjalnie przygotowani przez Muzeum przewodnicy.

Wizyta w Oświęcimiu ma się zakończyć w Centrum Dialogu i Modlitwy. Tam uczestnicy projektu będą mieli okazję przemyśleć to, czego doświadczyli i zastanowić się w jaki sposób uwzględnić te doświadczenia w swym życiu.

Projekt zbudowany jest więc z trzech modułów: Wspólna przeszłość - Tragedia II wojny światowej i holokaustu – Wyjście ku wspólnej przyszłości.

Nawiedzenie miejsc pamięci ma zostać poprzedzone przygotowaniem w szkole – w ramach lekcji religii czy godzin wychowawczych. W tym celu została opracowana specjalnateczka pomocy, zawierająca m.in. opis projektu, scenariusze zajęć, materiały dotyczące samego judaizmu, holokaustu i martyrologii chrześcijan i Żydów w czasie II wojny światowej. Przygotowany materiał skonsultowano z przewodniczącą Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Bielsku-Białej – Dorotą Wiewiórą.

W dniu 5 października 2014 r. w Bielskim Centrum Kultury odbyła się konferencja wprowadzająca w realizację projektu. Prelegentami byli – ks. prof. dr hab Łukasz Kamykowski, który przedstawił fundamenty, na jakich powinien opierać się dialog chrześcijańsko-żydowski, a także dyrektor Centrum Edukacji o Auschwitz i Holokaust – Andrzej Kacorzak oraz adiunkt Centrum - Teresa Wontor-Cichy. W konferencji wzięło udział 260 nauczycieli. Byli to katecheci, nauczyciele języka polskiego, historii i wiedzy o społeczeństwie.

Szczegóły organizacyjne:

Projekt rozpoczyna się od wizyty w Centrum Żydowskim. Pracownicy Centrum przeprowadzą dla uczniów warsztat na wystawie „Oszpicin. Historia żydowskiego Oświęcimia” oraz opowiedzą o podstawach judaizmu i historii synagogi Chewra Lomdej Misznajot.

Należy zwrócić uwagę na fakt, iż Centrum Żydowskie zamknięte jest w soboty i święta. Oficjalne godziny otwarcia to 10.00-17.00 zimą i 10.00-18.00 latem.

Ze względu na intensywność programu, Centrum Żydowskie umożliwia rozpoczęcie warsztatów już od godziny 9.00. Koszt wynosi 6 zł na osobę. Płatność po usłudze: gotówka na podstawie faktury VAT Parking dla autobusów ul. Bulwary, GPS: 50°02'18"N 19°13'06"E, bezpłatny.

Na wizytę w Miejscu Pamięci Auschwitz należy przeznaczyć około 3,5 godziny. Winna ona bezwzględnie obejmować zarówno obóz macierzysty, jak i powstały zimą 1941/42 obóz Birkenau. Uczniowie zwiedzą wraz z przewodnikiem wystawy poświęcone zarówno życiu więźniów w kompleksie obozowym, jak i wystawy mówiące o Zagładzie. Dużą wartość ma wystawa w bloku 27 „Szoa”, która opowiada o Zagładzie w całej Europie i nie jest bezpośrednio skoncentrowana na Auschwitz. Najbardziej jednak znaczącym elementem zwiedzania jest wizyta w Birkenau, gdzie odwiedzający mają możliwość przejścia śladami ofiar, od miejsca selekcji na tzw. Rampie aż po ruiny komór gazowych. Znaczenie tego faktu jest ogromne, zwłaszcza wobec 70 rocznicy wyzwolenia KL Auschwitz i konieczności zmierzenia się z rzeczywistością, w której nie będzie więcej naocznych świadków. Tak więc w sposób symboliczny to odwiedzający Miejsce Pamięci stają się świadkami i depozytariuszami pamięci o Auschwitz i Holokaucie.

Państwowe Muzeum Auschwitz Birkenau otwarte jest od godziny 8.00, zamykane natomiast jest o zmroku (dokładne informacje na stronie www.auschwitz.org w zakładce zwiedzanie).

Ze względów bezpieczeństwa na teren Muzeum zabronione jest wnoszenie bagaży, np. plecaków i dużych toreb, a także spożywanie posiłków. Toalety znajdujące się przy Muzeum są płatne 1zł/os. W pobliżu budynku obsługi odwiedzających znajdują się dwa parkingi. Dla ułatwienia odbioru narracji przewodnika, grupy korzystają z systemu nagłaśniającego. Koszt zwiedzania dla grupy szkolnej, liczącej do 30 osób wynosi 150 złotych (dotyczy tylko grup w ramach tego projektu), dodatkowym kosztem jest wynajęcie sprzętu nagłaśniającego (5 zł/zestaw słuchawkowy). Płatność po usłudze: gotówka na podstawie faktury VAT. Parking dla autobusów ul. Więźniów Oświęcimia (wjazd od ulicy Leszczyńskiej), GPS: 50°01'39"N 19°11'58"E, Koszt: 25zł/ 7h.

Podsumowaniem zwiedzania Centrum Żydowskiego i Miejsca Pamięci Auschwitz będzie wizyta w Centrum Dialogu i Modlitwy, którego zadaniem jest „stworzenie miejsca refleksji, edukacji, wymiany myśli i modlitwy dla wszystkich poruszonych tym, co tu się stało”. Centrum Dialogu i Modlitwy jest więc odpowiednim miejscem dla podsumowania projektu, aby podjąć dyskusję nad znaczeniem Auschwitz. Parking dla autobusów ul. Kolbego 1 (parking Centrum Dialogu), GPS: 50°01'25"N, 19°11'55"E, bezpłatny.

Program zwiedzania oraz przewidywany czas trwania wizyt:

- 9.00 – 9.50 – warsztaty w Centrum Żydowskim
 - 10.30 – 14.30 – zwiedzanie Miejsca Pamięci Auschwitz-Birkenau
 - 15.00 – 17.00 – podsumowanie w Centrum Dialogu i Modlitwy – panel dyskusyjny
- *W Centrum Dialogu i Modlitwy możliwość zamówienia posiłku przez formularz zgłoszeniowy.

Zgłoszenie:

Centrum Dialogu i Modlitwy przyjmuje rezerwacje drogą elektroniczną. Na adres repcja@cdim.pl należy przesłać e-maila w temacie wpisując hasło „Dzień Judaizmu” oraz preferowany termin wizyty. Potwierdzenie przyjęcia zgłoszenia zostanie odesłane wraz z formularzem, który należy wypełnić i przesłać na wyżej wskazany adres e-mailowy.

Zgłoszenia należy wysyłać minimum 30 dni przed planowanym terminem wizyty.

Przez wspólną historię – ku przyszłości

PROJEKT EDUKACYJNY
ZAINICJOWANY Z OKAZJI XVIII DNIA JUDAIZMU

BIELSKO-BIAŁA 2015

Diecezja Bielsko-Żywiecka Kościoła Rzymskokatolickiego
Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu
Centrum Dialogu i Modlitwy w Oświęcimiu